17
1

Philatelica

Philatelica 2017/1

Tartalom / Content:

Martin Rhein:	Művész vagy csaló? Jean de Sperati hatása a magyar filatéliára Artist or Forger? Tracing the impact of Jean de Sperati for the Hungarian Philately	1.
Mervyn Benford:	Magyarország új pénznemű kiadásai 1928, a magyar filatélia jövőbeni gyöngyszemei − 2. rész 1928 New Currency Issues Future Gems of Hungarian Postal History − Part 2	9.
Vas István:	Nyomási eltérések magyar bélyegeken Printing Irregularities on Hungarian Stamps	15.
Horváth Lajos:	A Szlovénia számára kiadott postabélyegek szerb ellátmánykénti elterjedése Dél-Magyarországon 1919-1921-ben The General Use of Postage Stamps Issued for Slovenia as a Result of Serbian Distribution in Southern Hungary in 1919-1921	27.
Dr. Nemes Szilárd − Kállai László:	Az enesei provizórikus bélyegző The Provisional Canceller of Enese	36.
Hírek / News		38.

Szerkesztő / Editor	Szücs Károly, Mafitt titkár / secretary of Mafitt
Fordítók / Translators:	dr. Homonnay Géza, Kőhalmi Csaba
Tanácsadók / Consultants	Filep László, bélyegszakértő / philatelic expert Dr. Lővei György, a Gervay alapítvány elnöke president of the Gervay Foundation Sebestyén T. Tamás, a Mafitt tagja / member of Mafitt Mervyn Benford, President of The Hungarian Philatelic Society in Great Britain

MŰVÉSZ VAGY CSALÓ? JEAN DE SPERATI HATÁSA A MAGYAR FILATÉLIÁRA

MARTIN RHEIN - LUZARCHES, FRANCE

A klasszikus magyar filatélia terén, mintegy 1900-ig, létezik néhány, nem túl veszélyesnek tartott hamisítvány. Ezek már egy-két támpéldánnyal és némi tudással viszonylag könnyen felismerhetők. Az ArGe Magyarország honlapján[1] több kép is található az érdeklődő olvasó számára. Az irodalomban[2] ugyancsak több hasznos forrás található.

Külön osztályt képeznek azonban a Jean de Sperati által készített hamisítványok, mert nagyon jó minőségük és alkotójuk személye okán is érdemes mélyebben foglalkozni velük.

***1. kép**: Jean de Sperati feleségével, Louise-zal*[3]

Jean de Sperati 1884. október 14-én született a toszkánai Pistoiában, Giovanni Sperati néven. A család negyedik gyerekeként jött világra és valószínűleg testvérei tevékenysége indította el azon az úton, melynek végén a filatélia történelmének egyik leghíresebb hamisítójává vált.

***2. kép**: Sperati munka közben*

Legidősebb bátyja, Massimo bélyegkereskedőként kereste kenyerét, Mariano testvére pedig fényképész volt. Ő magyarázta el öccsének a fotográfia titkait, a képek kidolgozásának módját, valamint a fényképészetben használt vegyi anyagok hatásait. Mivel pedig a nyári iskolaszünetekben unokaöccse papírgyárában dolgozott, a fiatal Giovanni a papírgyártás terén is szakér-

[1] Lásd: http://www.arge-ungarn.de/falsch.html
[2] Lásd pl.: Visnyovszki, G. : Fakes Forgeries Experts No 4.
[3] 1. kép: Blanc-Girardet, Lucette: Jean de Sperati, a bélyegek hamisítója. Mouxy 2003, 32. o.

tővé vált. Valószínűleg ezekben az években tette félre azt a papírkészletet, mely oly fontossá vált a későbbiekben.

A Sperati család már 1909-ben lebukott hamisítóként, mikor a rendőrség leleplezte torinói és pisai műhelyeiket. Az ezt követő bírósági tárgyalás[4] során a filatelisták széles köre számára vált ismertté tevékenységük.

Egyébként a másodfokú tárgyaláson[5] minden vádat ejtettek és a családot felmentették. A tárgyalás egyik érdekessége, hogy az egyik meghívott szakértő Erasmo Oneglia, a huszadik század elejének egyik leghíresebb bélyeghamisítója volt.

Giovanni Sperati 1910-ben Franciaországba költözött, nevét Jean de Speratira változtatta és megházasodott. Párizsi éveinek elején Massimo bátyjának dolgozott.

3. kép: *Sperati magyar bélyegei* [6]

1930-ban megnyitotta saját műhelyét Aix-les-Bains-ben és egy évvel később beköltözött a „Claire de Lune“ villába.

"Alkotó" korszaka az ötvenes évek elejéig tartott, melynek során közel 100 ország mintegy 450 bélyegének hamisítványait hozta létre, gyakran a megfelelő bélyegzésekkel. Úgynevezett “másolatai” közül csak néhány darabot szignált.

4. kép: *Az 1933 februárjában Sperati által a Brit Filatéliai Társaságnak beküldött mintaanyag egyik oldala, alul középen egy 2 krajcáros kőnyomatos bélyeggel* [7]

Sperati természetesen magyar bélyegeket is hamisított. Az 1952-ben a Brit Filatéliai Társaságnak átadott készletében megtalálták a “livre d’or”-t, az Aranykönyvet. Ez tartalmazta az összes olyan bélyeget, melyeket a világ filatelista szakértői eredetinek hittek és Sperati megőrzött. Ebben az Aranykönyvben két olyan kőnyomatos 2 krajcárost is találtak, melyeket német szakértők tanúsítottak[8]. Jelen tudásunk szerint hamis 2 krajcáros, 3 krajcáros, 10 krajcáros,[9] valamint

4 Blanc-Girardet, Lucette: Jean de Sperati, o.o.A, 48.o.

5 Blanc-Girardet, Lucette: Jean de Sperati, o.o.A, 24.o.

6 3. ábra: A 10 kr-os kivételével a szerző gyűjteményéből.

7 A próbanyomat-szállítmány 6 oldalt tartalmazott. Lásd: Lowe, Robson, Walske, Carl: The Work of Jean de Sperati II London 2001, 193.o.

8 The Work of Jean de Sperati I + II. rész – The Text, BPA kiadása, London 1955, 165.o.

9 A 10 kr-os új felfedezés először közölve : "The Work of Jean de Sperati II". Eddig csak az e publikációban bemutatott egyetlen darab ismert.

15 krajcáros létezik. Darabszámuk már nem meghatározható. Feltételezhetjük, hogy több gyűjteményben manapság is találhatók Sperati-hamisítványok.

Sperati ún. „próbanyomatokat" is gyártott és árult. A továbbiakban bemutatjuk a hamisítványok különféle jellemzőit és azonosításuk lehetőségét. A szerző által ismert összes magyar hamisítványon megtalálható vagy Sperati kézjegye, vagy a Brit Filatéliai Társaság "SPERATI REPRODUCTION" szövegű kézi bélyegzése.

Mivel az 1953-ban a BPA által megvásárolt teljes készletre rákerült a kézi bélyegzés, feltételezhetjük, hogy a többi bélyeget Sperati még e dátum előtt kellett eladja.

5-6. kép: *2 krajcáros kőnyomat Sperati ceruzás aláírásával és 15 kr kőnyomat a Brit Filatéliai társaság kézi bélyegzőjével* [10-11]

A hamisítványok úgynevezett fotolitográf eljárással készültek, melynek révén a hamisító közel az eredeti, kőnyomatos eljárással készült bélyegekkel azonos darabokat tudott gyártani.

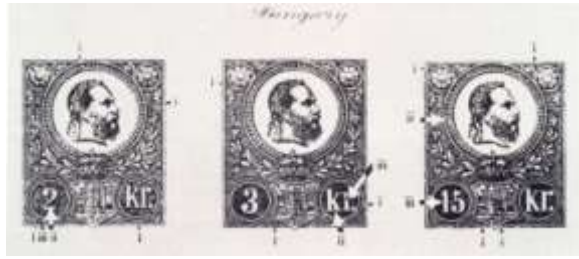
A felhasznált bélyegzések eredetiek, melyeket "értéktelen" bélyegek, pl. az 1867-es 5 krajcáros felhasználásával lehet magyarázni. Az eredeti bélyegképet Sperati a sajátjaival helyettesítette.

Érdekes azonban, hogy katalógusában Sperati használt Ferenc-József bélyegeket is ajánlott, ám ilyeneket eddig nem fedeztek fel. Szokásos eljárásával ellentétben pedig látszólag nem készített levélhamisítványokat.

7. kép*: Részlet Sperati árlistájából, balra fenn a használt és használatlan magyar bélyegek kínálatával.* [11]

A hamis 2, 3 és 15 krajcáros címletek azonosítási lehetőségei a széles nyilvánosság számára a BPA már említett, "The Work of Jean Sperati" című kiadványából váltak ismertté. A kiadvány azt is jelzi, hogy a magyar bélyegek számára csak egy alaplemez készült, melyen a következő dátumok találhatók: 2 kr 1953, 3 kr 1940, 15 kr 1947.

8. kép: *A típusábrázolások a " Jean de Sperati munkái II. rész – a lemezek" c. kiadványból*

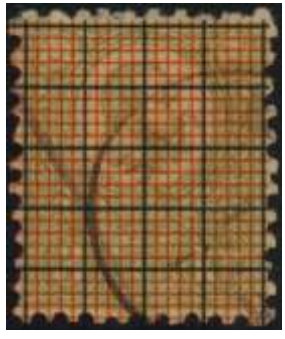
[10-11] Kép a szerző gyűjteményéből

[11] A kép forrása: BPA The Work of Jean de Sperati, London 1955, .o.A., Plate J

Feltételezhetjük, hogy e dátumokat Sperati csak archiválási célra használta, hiszen valamennyi hamisítvány már jóval e dátumok előtt forgalomba került. A BPA megemlíti, hogy a 2 krajcáros bélyeg fotónegatívjának dátuma 1914. december 8. Sajnos a magyar bélyegek üvegnegatívjai valószínűleg elvesztek, mert a szerző 2009-es látogatásakor a Francia Postamúzeumban nem találta a nyomukat.

Az eredeti hamisítványok alapján bemutatjuk és "megbízhatóság szempontjából" teszteljük a BPA "The Work of Jean de Sperati" című kiadványában megjelölt egyedi jellemzőket. A BPA-típusok "i"-jét (ld. 8. kép) az egyszerűség kedvéért számokkal helyettesítjük. A szerző által újonnan felfedezett jellemzőket nagybetűkkel jelöljük (A...). A pontos tájékozódás érdekében a 9. képen látható bélyeget milliméterbeosztású ráccsal láttuk el.

Mivel a 10 krajcáros bélyegnek csak használatlan példányai ismertek, ennek részletes leírásától eltekintünk[12].

***9. kép**: 3 krajcáros bélyeg milliméterráccsal*

[12] Összehasonlítási alap:
www.belyegmuzeum.hu/1871/0015-001.html

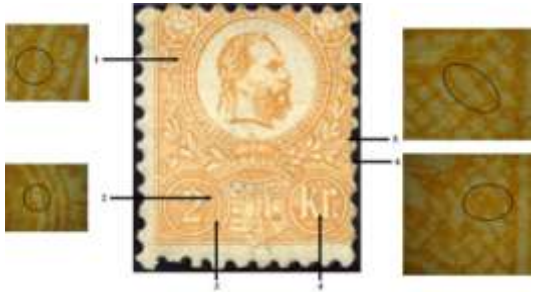
2 kr narancssárga

1. Törések a külső keretvonalakban:
   a. Felső keret: 8 mm-re a balszéltől;
   b. Jobboldali keret: 6 mm-re a felső széltől
   c. Alsó keret: 1,5 mm-re a balszéltől;
   d. Alsó keret: 3,5 mm-re a jobbszéltől.
2. Fehér pont a 2-es szám talpa fölött.
3. Fekete pont picit az alsó keretvonal fölött, a balszéltől 3,5 mm-re.

***10. kép:** A BPA-féle jellegzetességek elhelyezkedése (1-3). Új jellegzetességek (A), (B)*

A szerző öt olyan 2 krajcáros bélyeget vizsgált meg, melyen vagy Sperati kézjegye, vagy a BPA-féle bélyegző található. A két egyértelmű jellegzetesség mellett (A és B) fontos megjegyezni, hogy az összes Sperati-példány a 2 krajcáros kőnyomatos bélyeg VIII-as típusának jellegzetességeit mutatja. Feltételezhetjük tehát, hogy Sperati egy VIII-as típusú bélyeget használt mintának.

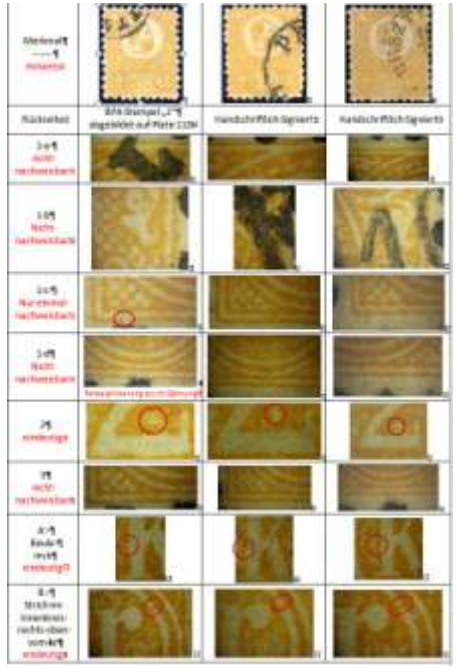
11. kép: *Az eredeti, VIII. típusú 2 krajcáros bélyeg*[12]*, összehasonlítva a Sperati-féle bélyeg kivágásaival, ám a könnyebb felismerhetőség kedvéért a 3-as és a 4-es jellemző nincs külön ábrázolva*

12. kép: *Sperati által szignált fekete „próbanyomat" Sir Gawaine Baillie gyűjteményéből (Sotheby's 2010)*

13. kép: *A 2010 szeptemberében Heinrich Köhlernél elárverezett „próbanyomat", a VIII. típus jellemzőivel, plusz az A és B jellemzőkkel.*

A különböző típusok kinagyított részletei három különböző bélyeg példáján:

3 kr zöld

1. Törések a külső keretvonalakon:
   a. Baloldali keretvonal: 3,5 mm-re a felső keretvonaltól;
   b. Jobb oldali keretvonal: Elmosódott területek a sarokban;
   c. Alsó keretvonal: 12,5 mm-re a baloldali keretvonaltól. [13].
2. Fehér összeköttetés a „k" betű függőleges és lefelé menő átlós alsó vonala közötti aláhúzásoknál.

[13] A Work of Jean de Sperati, Part I o.o.A. 1953.165. oldalán feltételezik, hogy néhány darab kézzel retusált.

3. Zöld pont az r betűben középmagasan, mint a kőnyomatos IV-es típusnál.

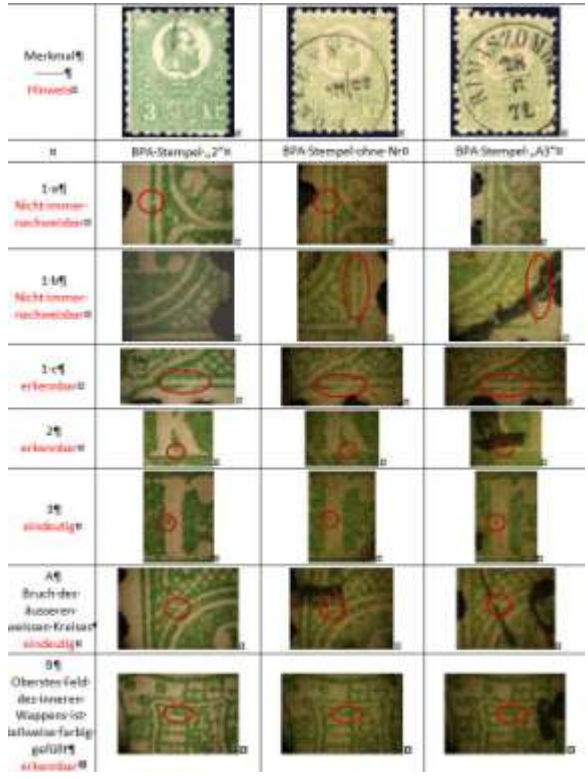
***14:** A BPA-jellegzetességek elhelyezkedése (1-3)*

Új jellegzetességek: (A), (B).

Tíz különböző, vagy Sperati-szignót, vagy BPA-bélyegzőt tartalmazó bélyeget vizsgáltam meg. A 2 krajcárossal ellentétben egyik sem szolgált sablonként a többi bélyeghez.

***15 + 16. képek :** Ezeken a szintén a 2010-ben Heinrich Köhlernél elárverezett „próbanyomatokon" mind az A, mind a B jellegzetesség megtalálható.*

15 kr barna

1. Törések a külső keretvonalakon:
   a: felső vonal: a jobb saroktól 5 mm-re
   b: baloldali vonal: a felső vonaltól 1 mm-re
   c: alsó keret: 8 mm-re a baloldali keretvonaltól
   d: alsó keret: bevágás 11 mm-re a baloldali keretvonaltól

2. A középen fentről számított jobboldali 16-os és 17-es gyöngyök össze vannak kötve és „E” betűt formáznak
3. Szabálytalanságok az 1-es szám bal szélén, kissé a közepe alatt

Sajnos a szerző csak négy Sperati-példányt tudott megvizsgálni. Kettőn Sperati szignó, kettőn BPA-bélyegző található hátul. Mivel valamennyi bélyeg és a színes próbanyomatok is az eredeti V. típus jellegzetességeit mutatják, feltételezhetjük, hogy Sperati egy V. típusú bélyeget használt sablonként.

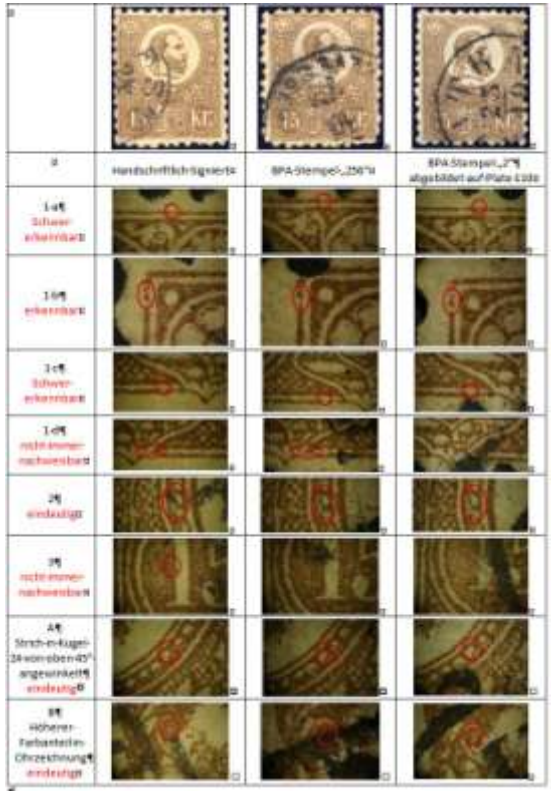
18. kép: *Az eredeti, V[14] típusú 15 krajcáros bélyeg összehasonlítva a Sperati-féle kivágásokkal.*

[14] v.ö: www.belyegmuzeum.hu/1871/0046-001.html

19. kép: *Sperati által szignált fekete „próbanyomat“ a Sir Gawaine Baillie- gyűjteményből (Sotheby’s 2010)*

20. kép: *Ez a 2010-ben Heinrich Köhlernél elárverezett „próbanyomat“ magán viseli mind az eredeti V. típus, mind a hamisítványok jellegzetességeit.*

Az itt bemutatott kutatási eredmények többféle hatással járnak majd a magyar filatéliára. Egyrészről a jellegzetességek részletes leírása lehetővé teszi a Sperati-hamisítványok kétségtelen azonosítását. Ez megfosztja majd a „szállítókat“ attól az “üzleti modelltől”, hogy olcsó hamisítványokat vagy sérült eredetieket a magasabbra árazott Sperati-hamisítványként adjanak el. Az elmúlt években a fogazott példányokért elkért mintegy 50-80 Eurós árak fényében, melyekre könnyű utólag rátenni a szignót, érthető, ha egyesek rosszra csábulnak.

Ráadásul Sperati eredetileg szignó nélkül árulta “alkotásait”, tehát megbújhatnak még eddig ismeretlen példányok egyes gyűjteményekben. Említsük meg végül Jean de Sperati munkáját, a 21. képen látható "Philately D‘ART LES Jean-de-SPERATI" c. füzetet.

21. kép: *Két eredeti oldal a 2011-ben a Gärtner árverezőháznál 13274-es tételként kínált „PHILATELIE D'ART LES JEAN-DE-SPERATI“ füzetből, melyben 225 próbanyomat található, köztük a XV. oldalon a három magyar bélyeg. Az előszóban a füzet példányszámát (3 db) is megadja.*

A szerző mindenkit bátorít arra, hogy egészítsék ki ezeket az eredményeket. Nem világos például, hogy míg a 2 krajcáros és a 15 krajcáros bélyegekhez beazonosítható egy sablon, addig a 3 krajcároshoz miért nem? És mi a helyzet a 10 krajcárossal? Vajon „eredeti“ Sperati? E kérdések tisztázásának kísérletét jelentősen bonyolítja az a tény, hogy a Francia Postamúzeumban, mely elvben az összes üvegpanelt megkapta a Sperati-leltárból, egyetlen példány sem található.

Felhasznált irodalom:

[1] Blanc-Girardet, Lucette: Jean de Sperati, L’homme qui copiait les timbres, Mouxy 2003

[2] British Philatelic Association (Hrsg:) The Work of Jean de Sperati, London 1955

[3] Lowe, Robson, Walske, Carl: The Work of Jean de Sperati II, London 2001

[4] Visnyovszki Gábor: The forgeries of the classic stamps of Hungar, in: Fakes, Forgeries & Experts Journal Nr 4, Castagnola 2001, 13.o.

[5] A magyar Bélyegmúzeum honlapja: www.belyegmuzeum.hu/1871

Felhasznált árverési katalógusok:

[6] Sir Gawaine BailileCollection,Volume X, eladva: Sotheby’s London 17-19.1.2007

[7] 18. Gärtner – Auktion 6.-10. Juni 2011.

[8] 341. Heinrich Köhler Auktion 18.-24.9.2010 Wiesbaden

Angolból[15] fordította: dr. Homonnay Géza

[15] Az eredetileg német nyelven készült írás megtalálható CD mellékletünkön. *A szerk.*

AZ 1928-AS ÚJ PÉNZNEM KIADÁSAI, A MAGYAR FILATÉLIA JÖVŐBENI GYÖNGYSZEMEI, 2. RÉSZ

MERVYN BENFORD, LONDON

Az első részben bemutattam, hogy milyen érdekes az 1926-os új pénzrendszer bélyegkiadásainak a postai történelme. Az érdekességek között van a vízjel, fogazat, bélyegkép változások, a postai tarifák és azok módosítása. A táblázatokban bemutattam a sok és különböző változatokat, amire egy lelkes gyűjtő rábukkanhat. A felülnyomott kiadások, különösen érdekesek, mert alacsonyabb névértékűek voltak, mint az eredeti bélyegek. Más postai szervek hasonlókat általában csak magasabb névértékkel bocsátottak forgalomba. Az új körülményekhez a postai szervek azonban ezúttal alacsonyabb névértékű bélyegeket igényeltek. A vegyes bérmentesítésekre nagy gyűjtői kereslet keletkezett.

Megemlítettem, hogy a párhuzamos portó kiadások történelme terjedelmesebb, mint amire utaltam az előző cikkemben. A mostani írásom tükrözi ezeket a tényeket, főként a portózással kapcsolatban. Itt illusztrálni fogom főként a kifizetetlen postadíjat, a hiányos bérmentesítést és a portó-díjjak elszámolását a különleges magyar módon és a külföldi levelek kezelését a nemzetközi szabályok szerint. Hivatalos szervektől eredő küldemények postadíját sokszor a címzett fizette Magyarországon és ezeken portó bélyegek voltak használva. Büntető portót nem alkalmaztak, csak a normál tarifát gyűjtötték be.

Az új forgalmi bélyegek bevezetése után hamarosan felülnyomott bélyegek lettek szükségesek már 1927-ben. Az Ikarusz légiposta bélyegek az inflációs időszakban voltak forgalomban. Az 500, 1000, 2000, 5000 és 10.000 koronás névértékű bélyegeket felülnyomták 1, 2, 3, 5 és 10 filléres értékkel. Az eredeti inflációs bélyegek érvényben maradtak 1927. március 31-ig. A többi inflációs kiadás érvényessége egy hónappal korábban megszűnt.

Az új pénzrendszer korai időszakából lehet találni olyan leveleket, amik csak inflációs bélyegekkel voltak bérmentesítve vagy vegyesen. A megportózott levelek közt fantasztikus példányok találhatók.

Az *1. ábrán* bemutatott csomagszállító űrlapot Szegeden kezelték június 22-én mielőtt visszaküldték a csomagot Stari Becejbe (a Trianonnal elvesztett korábbi magyar Óbecsére.)

1.ábra

Van rajta egy vastag kézírásos jelzés, ami egyezik a szegedi postabélyegző dátumával és megjegyzés a portóval kapcsolatban mivel a "*l'expediteur*" nem volt megelégedve a csomag tartalmával és vissza akarta küldeni a feladó hivatalnak.

Nem vagyok benne biztos, hogy a "*l'expediteur*" ugyanaz, mint az eredeti feladó, aki valóban nem akarta elküldeni a csomagot vagy technikailag belőle lett a feladó mivel valaki más akarta visszaküldeni a csomagot. Ez mindegy. A szegedi postahivatal 80f díjat számolt, amit felülnyomott inflációs portóbélyegekkel rótt le mivel az új névértékű bélyegek még nem voltak kéznél. A 2 darab felülnyomott 5000K/5K-án portóbélyeg értéke 80f volt mivel 1000K=8f. A lap hátoldala üres, de több kézírásos megjegyzést tartalmaz.

2. és 3. ábra

A *2.* és *3. ábrán* bemutatok példányokat, amin a magyar posta portót rótt ki csomagokra, amiket a címzett nem vett fel időben miután megkapta az értesítést. Mind a két irat hátoldalán, ahol rendszerint az elszámolás és a postabélyegek vannak rögzítve, írásbeli magyarázat van a portóval kapcsolatban. Az elsőn 29 napos késedelem van feltüntetve, amiért 24.000K a portó régi pénzegységben elszámolva.

Az új pénzegységű bélyegek már érvényben voltak április 20.-án, ha a postahivatal egyáltalán megkapta azokat. Minden bizonnyal ésszerűbb volt a régi bélyegek felhasználása és ezért lett a 4 x 1000K és 5 x 5000K portóbélyeg felragasztása. Az új pénzegységben elszámolva (1000K = 8f) ez egy igen magas összeg volt – 2,32 pengő! A másik díj kisebb, csak 88f amit 11.000K inflációs portóbélyeggel fizettek ki 11 napos késésért.

4. ábra

A 4. ábra egy Ausztriából küldött, hiányosan bérmentesített levelezőlapot mutat be amit 12f portóval terheltek és egy új 8f-es, valamint egy 500K (=4f) inflációs portóbélyeggel láttak el. Később majd bemutatok egy másik lapot Ausztriából amin a 12f-es portót egy ritkán használt 12f/50f-en felülnyomott portóbélyeggel láttak el.

Esetleg a 12f-es bélyeg hasznos volt a hiányosan bérmentesített, Ausztriából érkezett postára!

5. ábra

Következően bemutatok egy különlegességet 1936-ból. Az *5. ábra* egy hiányosan bérmentesített külföldi levelezőlapot mutat be 6f-es portóval terhelve: egy kis darab hivatalos papírt ragasztottak rá írásos jelzés helyett. Azért csinálták ezt, hogy a szöveget a címzett el tudja olvasni? És zavartalanul élvezhesse a képet? Ez egy nagyon figyelmes aktus volt a postai tisztviselőtől!

A kis papírdarabkára két 1f-es felülnyomott Ikarusz portóbélyeget ragasztott és azok mellé a 3f-es Ikaruszt, de az utolsó 1f-est már csak a papír hátuljára tudta helyezni! Ezek az 1927-ben kiadott bélyegek érvényben maradtak 1936-ig, de eredeti leveleken manapság ritkán találhatók.

6. ábra

Sokszor tömböket használtak, mint például a *6. ábrán* bemutatott 4 x 1f-es, amikor már 4f-es bélyegek is léteztek. Ezen a példán a 4f mellett egy összefüggő pár, új kiadású 8f-es bélyeggel róttak le a 20f portót a vámhivatalból küldött borítékon, amin a címzést megváltoztatták.

A második portóbélyeg sorozat 1929-ben jelenet meg új vízjeles papíron, ellentétben az 1928-as forgalmi bélyegekkel. A portósor névértékei megváltoztak: most már csak 2, 4, 8, 10, 16, 20 és 40f-esek voltak. Minden bélyeg névértéke páros számú és 2-vel vagy 10-zel szorozható. A kevésbé használt 1926-os kiadás 5f, 50f és 80f-es értékei érvényben maradtak, de nem kerültek újra kiadásra. Később ezeket a bélyegeket felülnyomták, ami arra utal, hogy bőven maradt felesleg a raktáron.

1931 január 1-jén jelentek meg az új pénzrendszer portóbélyegeiből felülnyomott bélyegek, 4f/5f-en, 10f/16f-en, 10f/80f-en, 12f/50f-en és 20f/32f-en. A forgalmi és a portóbélyeg kiadás rendszere arra utal, hogy a 10f-es névértéket és a 10-el szorozható számokat fontosnak találták. A kisebb névértékek hasznosak voltak a furcsább portózásoknál, amikor a postai tarifák, különösen a nehezebb súlyfokozatoknál igényelték, mint pl. egy 1,12P-s ajánlás/express díjjal kapcsolatban.

Portózásnál mindig gondot okozott a hiányos tarifa elszámolása külföldről érkezett küldeményeken. Ilyenkor különleges névértékek alkalmazása volt szükséges. A 4f/5f-en és a 10f/16f-en bélyegek két fogazat variációval léteznek és mind a négy bélyegnek magasabb a katalógus

értéke, mint a többinek. A 12f/50f-est nehéz használt állapotban találni.

7. ábra

Nekem csak egy példány van birtokomban (*7. ábra*) Ausztriából küldött, hiányosan bérmentesített levelezőlapon. Egy hiányosan bérmentesített levelet Chiléből súlyos 78f-el portóztak meg. A *8. ábrán* látható a 32f és 40f-es portóbélyeg valamint 2 x 3f-es felülnyomott Ikarusz-portó.

8. ábra

9. ábra

Egy másik, kíváncsiságot felkeltő darab gyűjteményemből a *9. ábrán* bemutatott ajánlott levél, amire kézbesítésnél a címzettnek kellet kifizetni a portót. Az összeg 23f volt (8f helyi tarifa és 15f ajánlás). Ezt 2 drb. 10f/10.000K-n és egy drb. 3f/200K-n felülnyomott Ikarusz portóbélyegekkel róttak ki.

10. ábra

A *10. ábra* szintén egy rendkívüli példány. A hiányosan bérmentesített Csehszlovák levelezőlapot Miskolcon keresztül továbbították Putnokra. A miskolci postahivatal 22f portót számított ki és a lapra egy drb. 2f-es, kettő drb. 8f-es normális portóbélyeg mellé egy 2f-es Ikarusz bélyeget ragasztottak. Putnokon a díjat átváltoz-

tattak 20f-re, a miskolci bélyegeket érvénytelenítették és a helyükbe egy drb. 16f-es normális portóbélyeget és két drb. hasonló Ikarusz felülnyomott bélyegek helyeztek.

11. ábra

Egy sima példa a 10f-el bérmentesített levél, amikor a távolsági tarifa 20f volt. Ezért lett a portó 20f amit egy igen érdekes, négyestömb 5f/5000K-n számoltak el. Ez talán a legnehezebben található érték az egész sorozatból (*11. ábra*).

12. ábra

Ez a hiányosan bérmentesesített levél Angliából sok figyelmet igényelt, ami látható a boríték kondícióján. Kétszer próbálták kézbesíteni, mind a kétszer 32f portó ellenébe. Ezeket a bélyegeket érvénytelenítették és végül a levél visszakerült Angliába. Tehát a 4 x 8f-es majd a 2f +10f + a ritkán alkalmazott 20f-es normális portóbélyegeket hiába kerültek használatba. (*12. ábra.*)

13. - 14. ábra

A *13.* és *14. ábrán* postai teljesek szerepelnek. Az első egy postai megbízási lap, amin a kifizetést elutasították. Ezen egy drb. 10f/80f-en bélyeg volt használva. A másik egy csomagszállító-levél, amiből sajnos csak a felbélyegzett szelvény maradt meg. Ezen 1,20P értékű bélyeg van: egy pár, egy négyes tömb és egy hatos tömb, valamennyi 10f/80f-en.

Nemrégen egy hasonló dokumentum, amin 20 drb. 6f/8f-en bélyeg volt a kitűnő Darabanth árverésen 16.000 Ft-ért talált gazdára. Ha B fogazatú, akkor az jó üzlet lett volna! Ezek normális felülnyomott bélyegek voltak és könnyű volt azokat a hátlapra helyezni ahol bőven volt hely. Az én példányomon portóbélyegek talán az elkésett átvételt és a tárolási díjat fedezték. Elég csekély katalógus értékük van, de hány olvasó tud elképezni ilyen használatot?

Végül álljon itt két alulbérmentesített levelezőlap (*15. és 16*. ábra.)

15. ábra

Az Ausztriából érkező lap 12 fillér bélyeghiányát portózták a ritka 8f + felülnyomásos 4/5f kombiáció mellett az ennél sokkal szokványosabb 10f + 2f portóbélyegekkel.

A másik lapon egy (előoldali) SHS bélyeg 30f portója látható 20f + a ritka 10/16 f felülnyomott portóbélyeggel.

16. ábra

Fordítás: Kőhalmi Csaba

NYOMÁSI ELTÉRÉSEK MAGYAR BÉLYEGEKEN

VAS ISTVÁN, SZIGETVÁR

A nyomási eltérések kifejezést azért használom, mert összefoglalóbb, mint a tévnyomat, lemezhiba elnevezések, hiszen például tévnyomatnak nevezik a Gyermek más feliratú példányait, holott nem a nyomás volt téves, hanem a bélyegeket visszavonták. Hasonlóképpen a KELETU esetében, amely lemezhiba.

A következőkben olyan bélyegeket mutatok be, amelyek vagy nem szerepelnek a szakirodalomban, katalógusokban, vagy szerepelnek, de csak nagyon ritkán, esetleg egyáltalán nem láthatók.

Először a feketeszámú krajcáros bélyegekből szemléltetek igen ritka érdekességeket. A Monográfia szerint 1897-ben készültek próbanyomatok: "Az 1897-ben készített 2, 3, 10 és 20 kr-os értékekből csak a 10 krajcáros próbanyomata ismeretes, kék színben halványkék, illetve fekete alapnyomattal, eredeti bélyegpapíron."[16]

Az alábbiakban láthatók a forgalomba került eredeti színek, majd a próbanyomatok eltérő színben (3, 10, 12 kr). További érdekesség, hogy ezeket a próbanyomatokat érvénytelenítették, a postai bélyegzés: M.KIR. Postaszer/vezet/ KÖZPONTI RAKTÁRA BUDAPEST 97 JUN 2.

A bélyegzések elhelyezkedése majdnem teljesen azonos, így felmerül a kérdés, hogy csak egyes darabokat bélyegeztek-e le, vagy esetleg a bélyegzés teljes íven történt. Inkább az előbbi látszik valószínűnek, hiszen több darab ezekből a bélyegekből nem ismert, illetve a 3 és a 10 krajcárosból felbukkant használatlan példány is. A bélyegek papirosa hártyapapír, fogazása 11,5 és a vízjel I.

1. ábra

A következőkben a feketeszámú krajcárosok további különlegességeit szemléltetem.

[16] MBM III. 673.o.

2. ábra: 5 krajcáros kettős értékszámmal (látható Visnyovszki Gábor Bélyegkönyvében), illetve fordított értékszámmal (használt példány, nem a Szecsődiák közül való)

3. ábra. 15 krajcáros: függőleges pár, a felsőről lemaradt az 5-ös szám. Az 1 ft-os értéknél az alapnyomat jelentősen elcsúszott. Még egy ilyen példány ismert.

4. ábra: Értékszámhiányos bélyegek.

A turulos kiadások nagy ritkaságai az értékszámhiányos bélyegek. Keletkezésük arra vezethető vissza, hogy a nyomódúc azon a helyen kiesett. Az 1 filléres értékből még egy példány ismert, mely azonban sérült.

Az 1 koronás bélyeget már Bán is említi. Én 4 darabról tudok, ebből egy használt, de ezen kívül mind sérült.

5. ábra: Értékszámhiányos bélyegek tömbökben

A 3 fillérest a Senfjournal 1917. 10-11. száma ismerteti. Újvidéken találtak öt olyan ívet, amelynek 42. ívhelyén hiányzik az értékszám. A Monográfia dr. Weinertre hivatkozva azt írja, hogy a bélyegeket még senki nem látta, sőt olyan gyűjtőt sem sikerült találni, akinek lett volna ilyen bélyege. A bemutatotton kívül még egy ilyen 9-es tömbről tudok.

A 70 fillérest Fiumében találták. Hamza Imre szerint 8-10 ilyen ív létezhetett. Ismert 1 használt bélyeg, egy használatlan pár, valamint az itt szereplő hatosos tömb, amely tanúsítja, hogy a szám nélküli bélyeg a 90. ívhelyről való. Ez a tömb unikum.

6. ábra: Értékszámhiányos aratós bélyegek

Az Arató- Parlamentes bélyegeknél a nyomódúc hibája vagy hiányos festékezés miatt lemaradhatott az értékszám. A 2 fillérest dr. Weinert a legnagyobb ritkaságok közé sorolja. A KÖZTÁRSASÁG felülnyomású 5 filléres benne van a katalógusban a képével együtt, de sem szakértő, sem gyűjtő több példányról nem tud.

7. ábra Ugyancsak egyedinek tűnik a 10 koronás címlet is (vaknyomat a jobb oldali értékszámnál).

Néha a szerencse is közrejátszik a bélyeggyűjtésben. Szerencse, hogy fennmaradt a fordított értékszámú és felülnyomatú 50 filléresből két jobb felső ívsarki négyestömb, amely bizonyítja, hogy két ilyen ív létezett, és a gyűjtői szerencse, hogy ezek egy kézbe kerültek.

8. ábra

9. ábra

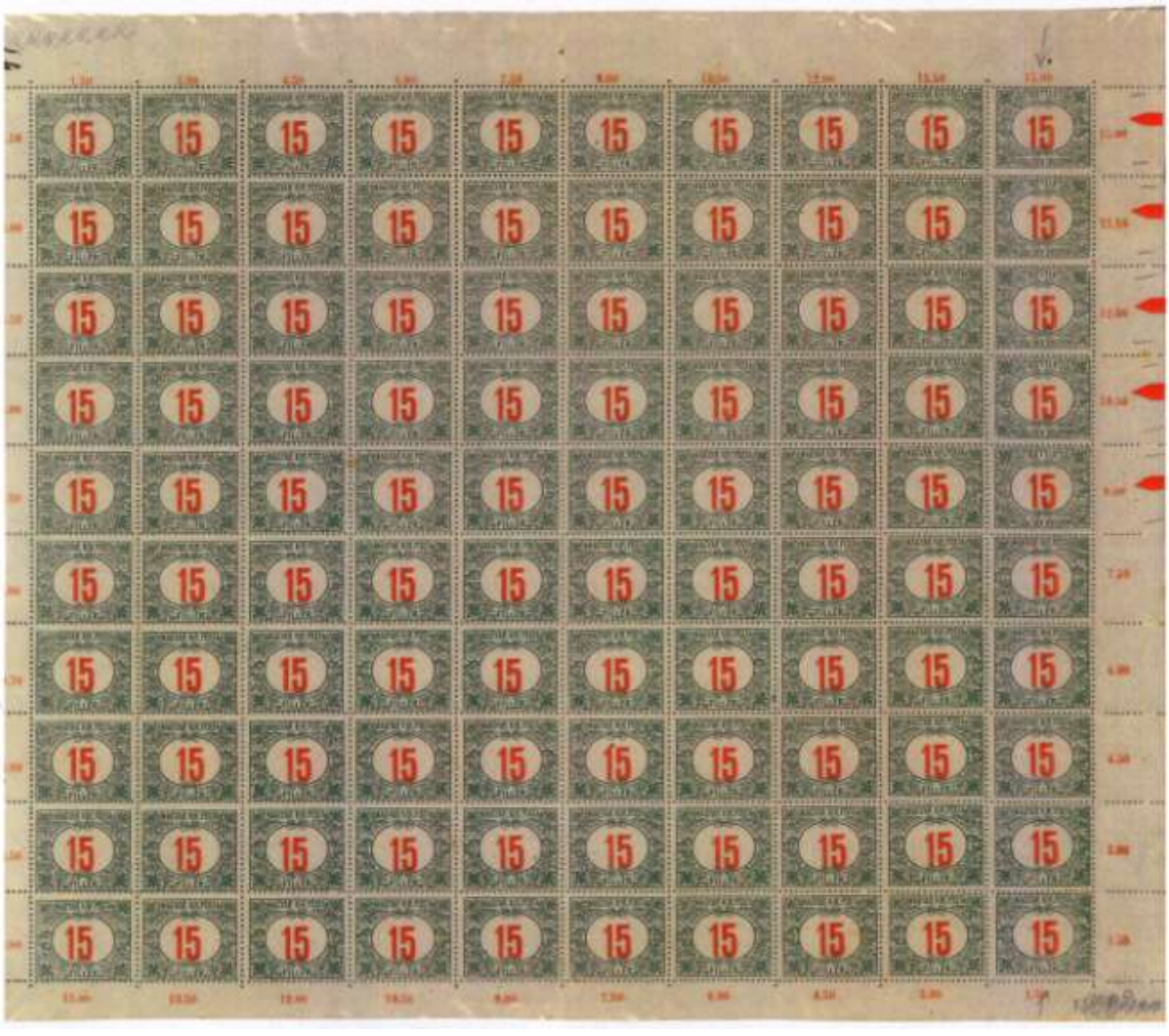
Itt látható továbbá egy szép kettősnyomat (a keret), valamint egy olyan pár, amelynek a felső értékszáma 120, az alsóé 200 fillér. A Monográfia ellentétes véleményeket közölve ír róla, az itt látható pár Madarász Gyula tanúsítványával van birtokomban.

10. ábra

A KÖZTÁRSASÁG felülnyomatú 3 filléres felülnyomás nélkül ismert teljes ívből származó bélyegekkel, de itt csak a négyestömb egyik bélyegéről maradt le a felülnyomás.

A kiadás egyik nagy ritkasága a 15 filléres ív, amelynél a 10. 20. 30. 40 és 50. bélyeg kerete fordított (nem az értékszám, ahogy a katalógusok jelzik). Ez az egyetlen teljes ív.

11. ábra Fordított keretű bélyegek az ív jobb felső sarkában

12. ábra: A kiadás két legnagyobb ritkasága közül a 15 filléres pár bal oldali bélyege értékszám nélküli (ívbehajlás következménye).

*13. ábra:*A másik nagy ritkaság, hogy a KÖZTÁRSASÁG felülnyomatú négyestömb bal felső bélyegéről hiányzik az értékszám (valószínűleg a dúc kiesése miatt). Mindkét darabból csak ez az egyetlen ismert.

14. ábra

Az úgynevezett fordított HIVATALOS bélyeg régóta ismert. Most csak azért mutatom be, mert az elmúlt évek árverésein csak használt példányok bukkantak fel (3 darab is, de sajnos nem vizsgáltam meg, hogy volt-e köztük azonos a bélyegzés alapján). Ez használatlan példány, egy régebbi cikkemben azonosítottam, hogy a 85. ívhelyen fordult elő. (Bélyegvilág 2005. júliusi száma). Ezen jól látható egy kis vonalmegszakadás a keretrajzában.

Az 1945 utáni kiadások bővelkednek különféle nyomási eltérésekben. Az inflációs bélyegek nyomási eltérései közismertek, ezért csak kettőt mutatok be. Egyik sem szerepel a katalógusokban.

15. ábra

Az első egy Szent Margit bélyegre nyomott fordított felülnyomatú 30 filléres. Dr. Bernáth írt róla, szemléltette a Bélyegvilág 2009. februári számában. Csak az ott szereplő pár és még két bélyeg ismert, Dunaszentgyörgy bélyegzéssel. Valószínű, hogy az ott forgalomba került és felhasznált bélyegek többi része megsemmisült.

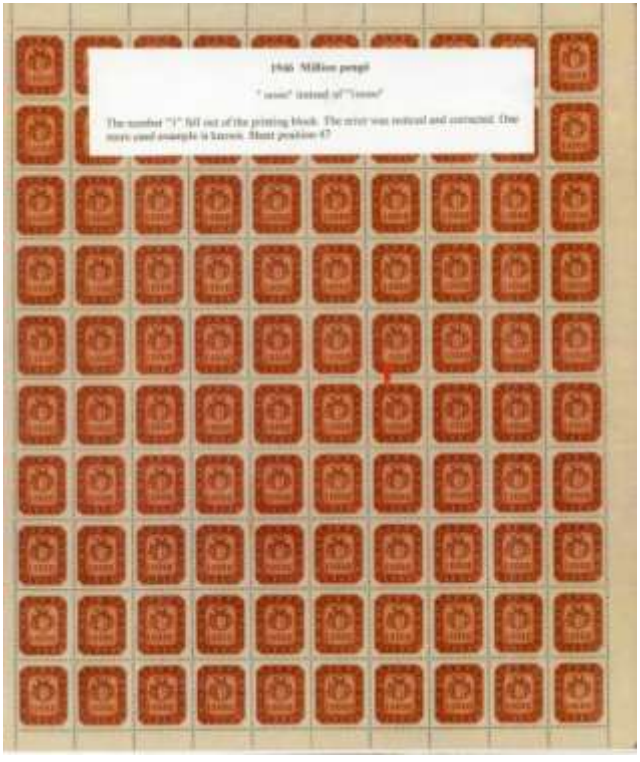
16. ábra: A másik a „Helyi lev-lap” felülnyomatú 20 filléres bélyeg, amelyet felülnyomtak a már 8 pengő felülnyomással ellátott bélyegre (a második felülnyomás kettős).

17. ábra kettős felülnyomás 18. ábra Ajl. helyett tévesen Alj.felűlnyomás

A 17. ábrán bemutatok egy inflációs ívet „Hl. I." felülnyomattal, amelyen a 90. és a 100. ívhelyen kettős felülnyomás van. Az Állami Nyomda birtokomban levő jegyzőkönyve szerint először egy sérült ívet nyomtak felül, amely összetapadt egy sértetlennel, és a sérültről az említett helyen hiányzott két bélyeg, Amikor észlelték ezt, az odatapadt ívet újból felülnyomták, így jött létre két bélyegen a kettős felülnyomás.

A fenti íven Ajl.I. helyett az ív 54. ívhelyén tévesen Alj.I. szöveget szedtek. A tévedést a posta felfedezte, a bélyegeket kiemelték, illetve 9-es tömbökben választották le. A Filatélia Vállalat raktárából került elő három teljes ív, illetve két olyan ív, ahol a szöveg ezen az ívhelyen helyes volt. Téves a Monográfia megállapítása, hogy ezek illegálisan kerültek ki. Jelenleg ez a három, illetve két teljes ív ismert.

19. ábra

A Milpengős bélyegekből sok elcsúszás ismert (számjegyek), viszont ez az egyetlen ismert darab (teljes ívben), ahol a 47. ívhelyen az értékszám l0000 helyett csak 0000, vagyis az 1-es szám hiányzik, ami nyilván a nyomódúc hibájából ered.

20. ábra

1945 BÉKE I. A kiadás 4 P/4 f értékénél gyakori a NÉPFŐISKOLÁKÉRT szóban az N betű hosszútengelyű tükörképe (egyesek szerint cirill betű). A kiadás jelenleg egyedülálló ritkasága ugyanilyen előfordulás a 10P/30 f értéken. Valódiságát igazolja a mérethelyesség, a zöldesfekete szín, valamint a hátoldalon enyhén kidomborodó felülnyomás.

Az alábbiakban nyomathiányokat, illetve pozitív hátoldali felülnyomatokat mutatót be, okuk ívbeszakadás, behajlás. Ilyent a Monográfia is szemléltet.

21. ábra

22. ábra: 1951. Kisegítő portó. Csak az utóbbi években bukkantak fel kettősnyomatok.

23. ábra

A 23. ábrán a nyomólemez hibája miatt hiányzik az értékszám. Az itt bemutatott tömbök eredetileg összefüggtek, de szétválasztásra kerültek. Csak ezekről van ismeretem.

24. ábra

1954. Gyümölcsök I. 50 fillér piros színnyomat nélkül (a szakirodalomban ismeretlen)

25. ábra

1959. Joseph Haydn és Friedrich Schiller. Az 1 Ft-os Haydn bélyegen az 1 Ft-os Schiller bélyeg elcsúszott színnyomata található (a szakirodalomban ismeretlen).

26. ábra

1960. Római olimpia. A piros színnyomat fordított a blokkon (a katalógus nem közli, a Magyar Bélyegek Kézikönyve igen).

27. ábra

1963. Újév (I.) A 20 filléres értékről lemaradt az ezüst színnyomat. Az ívszél nagysága alapján feltehetően füzetből származik, valószínű, hogy a legnagyobb része megsemmisült. Eddig csak ez az egyetlen példány ismert. A szakirodalomban nem találkozunk vele.

28. ábra

1968. Kerti virágok. A bemutatott bélyegeknél eltérő háttérszín figyelhető meg. Visnyovszki Gábor tanúsítványa szerint vagy próbanyomat, vagy téves háttérrel nyomott színtévnyomat. Vegyi, vagy fény hatására bekövetkezett színmódosulás kizárható.

1971 Képes krónika. A kiadás egyik ismert tévnyomata az értékszám nélküli l forintos. A mellékelt bélyeg eddig ismeretlen, ahol az értékjelzés kettősnyomatot kapott.

29. ábra

30. ábra

1970. Festmény /VII./ arany színnyomat nélkül. A szakirodalomban ismeretlen.

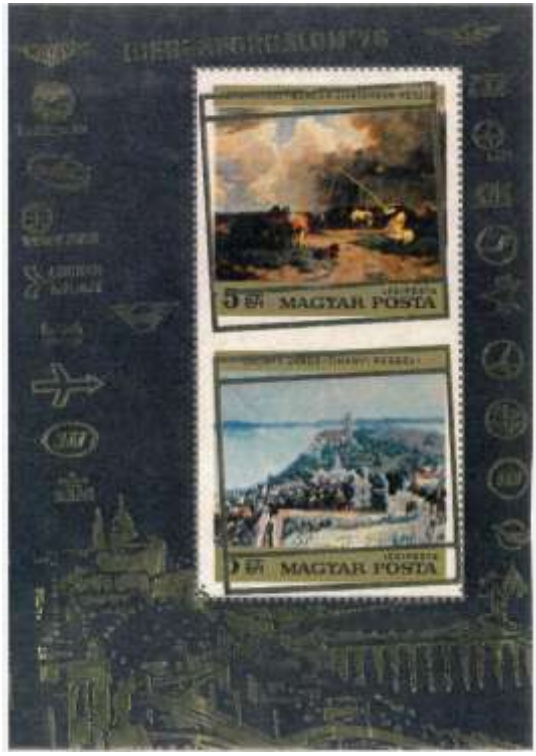
31. ábra

1974. A Marskutatás eredményei. 40 filléres összefüggő előre bélyegzett pár, amelynek jobb oldali bélyegéről hiányzik az értékszám és a felirat. A szakirodalom nem közöl róla semmit.

32. ábra

1972. Labdarúgó Európa-bajnokság. Hiányos festékezés miatt (aranyozás) a blokk két alsó bélyegéről lemaradt az értékjelzés. Eddig ez az egyetlen ismert darab. A szakirodalom nem ismeri.

33. ábra

1976. Festmény (XV.) − Idegenforgalom (I.) blokk. A blokkon jelentősen eltolódott az arany szín /keret, szöveg/. A szakirodalomban nem szerepel.

34. ábra

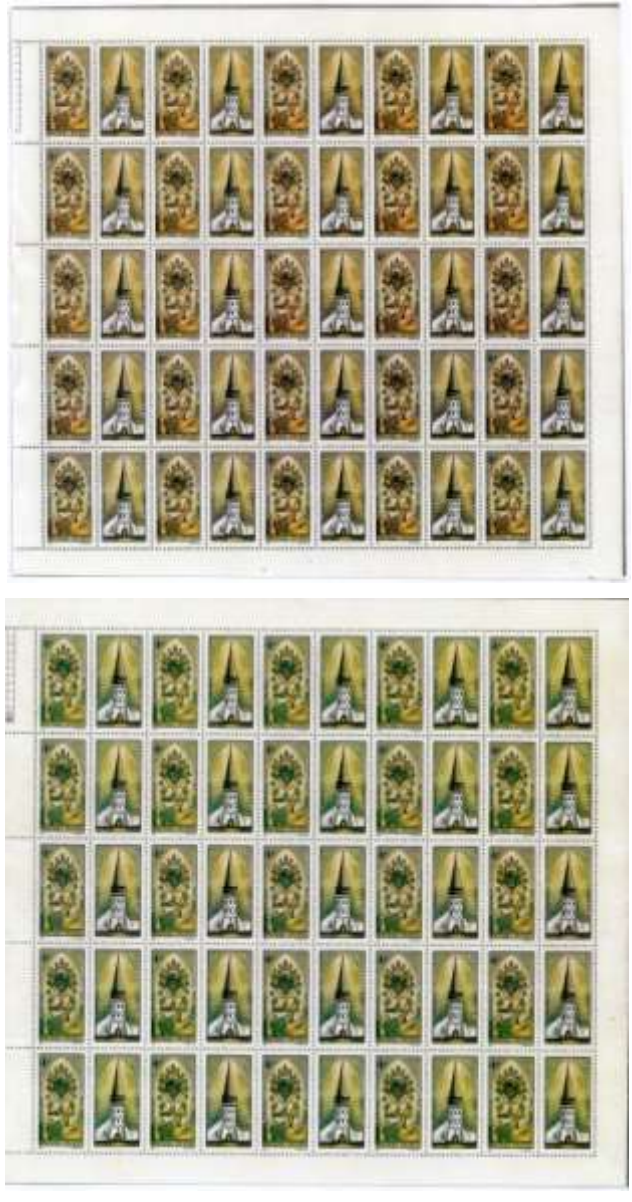
1981. Alexander Fleming. A bélyegről lemaradt az ezüst szín. Az ifjúsági körök abban az időben tájékoztató nyomtatványt kaptak a bélyegről, egy ilyenről származik ez a bélyeg. Hogy mi lett a többivel, nem tudni. Valószínűleg megsemmisültek, nem tűnt fel a színhiány. a szakirodalom nem ismeri.

35. ábra

1982. Bélyegnap (55.) Az ezüst szín lemaradt a bélyegről, a szakirodalom nem szól róla.

1987. Gyöngyöspatai Jessze-oltár. A bélyeg szelvénnyel együtt is forgalomba került 25-ös ívekben. Az eredeti szín barnás, ami úgy jött létre, hogy a zöld alapszínre egy barnásvöröses újabb színt nyomtak. Ismereteim szerint két ívről ez lemaradt, így csak a zöld alapszínnel kerültek forgalomba (A területi irodákhoz újdonság szétosztására.) A két ív közül az egyiket megbontották, a másik itt kerül bemutatásra.

36. ábra

A SZLOVÉNIA SZÁMÁRA KIADOTT POSTABÉLYEGEK SZERB ELLÁTMÁNYKÉNTI ELTERJEDÉSE DÉL-MAGYARORSZÁGON 1919-1921-BEN

HORVÁTH LAJOS, VERESEGYHÁZ

Franchet d'Esperey francia tábornok, az Armée d'Orient parancsnoka 1918. nov. 7-én Belgrádban 18 pontból álló fegyverszüneti szerződést nyújtott át Károlyi Mihály magyar miniszterelnöknek. A magyar küldöttség azt elfogadhatatlannak minősítette és nem írta alá. Linder Béla tárca nélküli miniszter a kormány megbízásából november 13-án mégis megtette.

Ugyan fölösleges volt a magyar diplomácia megvezetése ilyen galád módon, hiszen a Bánát sorsa még a háború alatt 1916-ban titkos tárgyalások alkalmával eldőlt. És még a november l3-i fegyverszüneti megállapodás előtt jóval, sőt Károlyi Mihály miniszterelnök november 7-i belgrádi látogatása előtt két nappal bevégeztetett.

November 5-én az 1. és 2. szerb hadsereg alakulatai arra kaptak parancsot, hogy „Északon foglalják el a Fehértemplom-Versec-Temesvár-Aradtól tíz kilométernyire keletre eső vonalat. Bácskában foglalják el a Szeged-Szabadka-Baja vonalat. Nyugaton és északnyugaton terjesszék ki az akciót Szerémség, Horvátország, Szlovénia, Bosznia, Hercegovina és Dalmácia egész területére."

November 13-án a szerb hadsereg Morava hadosztálya Újvidéknél átkelt a Dunán és megszállta Zombor, Szabadka és Baja városokat. A Drina hadosztály Eszéknél kelt át a Dráván és november 15-én birtokba vette Pécset. Egy-egy századát Mohácsra és Barcsra rendelte. A Duna hadosztály a Bánátban nyomult előre és elfoglalta Lúgost, Versecet, Nagykikindát, Temesvárt, Resicabányát és Nagybecskereket. A szerb lovasság Lippára, Aradra, Nagyszentmiklósra és Szőregre települt.

A belgrádi-konvenció 17. pontja leszögezte, hogy a magyar közigazgatás az antant-csapatok által birtokba vett területen fennmarad. Ám, 1918. nov. 25-én Újvidéken összeült a vajdasági szkupscsina, mely két határozatot hozott. Kimondta a csatlakozást a Szerb Királysághoz. Kinyilvánította Délvidék /Vajdaság/ elszakadását Magyarországtól.[1]

1. SZERB-ROMÁN KISHÁBORÚ A BÁNÁTBAN

A Bánátot megszálló szerb és román csapatok között egyre nőtt a feszültség. Decemberre valóságos kisháború keletkezett a zsákmánnyá váló földön. Egyként igényeltek azonos vidékeket szerbek és románok. Hogy tovább ne fajuljon a konfliktus, a franciák saját csapatokat küldtek a két fél szétválasztására. Január 2-án Szegedre

és Aradra is bevonultak, de lokalizáltak Temesvár, Lugos és Versec körzetében is.[2]

Márciusban Szeged központtal a 76. francia, Arad központtal a 214. francia hadosztály zárta el a Temesvár térségében elhelyezkedő SHS Morava hadosztályt a Déva és Brád környékén elhelyezkedő 1-2. román vadász hadosztálytól. Az SHS megszállás legkeletibb vidéke tehát Temesvártól keletre húzódott a Temes folyó mentén.

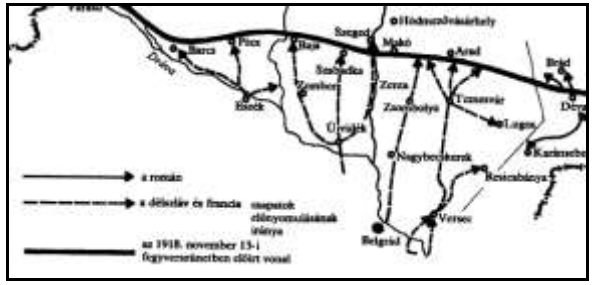
Az ellenséges hadseregek csapatainak helyzete 1919. április 16-án.

1. Térkép. S.H.S. Szerb-Horvát-Szlovén Királyság

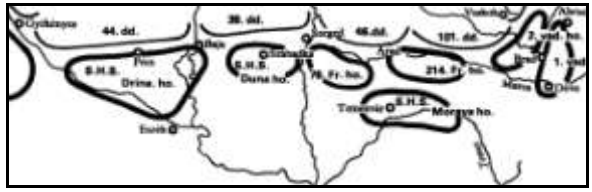
Más források szerint Szegeden a francia katonaság /gyarmatiak/ 1918. dec. 10-én jelent meg, december 15-én a vasútállomáson állomásparancsnokságot állított fel. Magának a városnak a megszállására december 30-án került sor. Újszeged már 1918. nov. 24-től szerb megszállás alatt volt.

A francia, délszláv, román csapatok előnyomulása 1918. november-1919. március

2. Térkép

Az ellenséges hadseregek csapatainak helyzete 1919. április 16-án.

3. Térkép

Arad 1918. nov. 21-től szerb, dec. 31-én francia megszállás alá kényszerült. Arad magyar városnak Budapesttel a kapcsolata megszakadt, csak a franciáknak volt telefon és távíró összeköttetésük saját budapesti cenzori hivatalukkal.

Temesvárt 1918. nov. 17-én a szerbek szállták meg.[3]

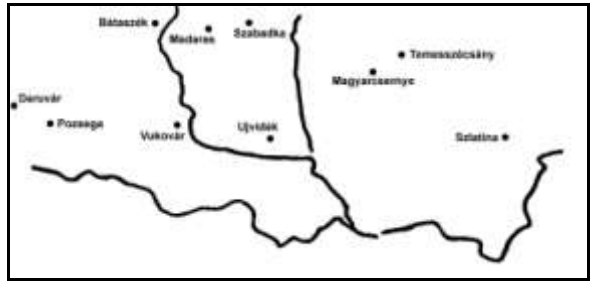
A szerb-román kisháború a Bánátban 1919-ben.

4. Térkép

Az antant döntése alapján a Bánátból a szerbeknek 1919. aug. 2-ig ki kellett vonulniuk. A feladat végrehajtása 1919. júl. 27-én vette kezdetét Temesvár szerb kiürítésével. Már ezen a napon megjöttek a román polgári hivatalos szervek emberei, majd augusztus 4-én megérkezett a román katonaság is.[4]

A Szlovénia számára kiadott bélyegek a forgalomban 1920-1921

5. Térkép

2. A MAGYAR BÉLYEGEK FÖLÜLNYOMÁSAI DÉL-MAGYARORSZÁGON

A belgrádi-konvenció helyén hagyta a magyar közigazgatást a megszállt területeken. Ebbe a magyar postaszervezet is beleértendő volt. A magyar kormányra a megállapodásnak ez a része nyugtatólag (zsibbasztólag) hatott. A magyar posta tehát a helyén maradhatott kezdetben. Ezt támasztja alá, hogy Temesvárott a szerb megszállás idejében magyar postabélyegeket nyomtak fölül magyar nyelven. A Bács-Bodrog, Krassó-Szörény, Temes és Torontál vármegyékre kiterjedő temesvári postaigazgatóság 1919. máj. 1-től fölülnyomott bélyegeket hozott forgalomba. Erre azért volt szükség a hivatalos indoklás szerint, mert kifogyóban lévő készletei pótlására ellátmányt nem kaphatott Budapestről.

Temesvár román megszállás alá került 1919. aug. 20-án. A román fölülnyomás következett.

De addig még a temesvári postaigazgatóság kiadta második fölülnyomott bélyegsorozatát, amelyet Bánát-Bácska sorozatnak nevezünk. Ennek előállításához nemcsak a postaigazgatóság értékcikk raktárának valamennyi bélyegét, hanem a postakerületből beszállított anyagot is felhasználták. Ennek következtében ürültek ki a temesvári postakerület postahelyei a bélyegek tekintetében. Ráadásul az 1919. évi július 10-én 28.955. szám alatt kiadott rendelet alapján a kibocsátás a magyar posta megkérdezése és jóváhagyása nélkül történt.

A helybeli és az alárendelt postahivatalok az átnyomott bélyegeket 1919. júl. 27-től kezdve kapták meg és árusították. Csak a nagyobb példányszámúakból részesültek, míg a ritkábbakat a központ magának tartotta fenn és többnyire felár mellett közvetlenül a gyűjtők és kereskedők körében értékesítette.

A temesvári szerb megszállás és annak postatörténeti hatása 1919. augusztusában végetért. Követte a román impérium, amellyel most nem foglalkozunk.

A Duna-Tisza közén figyelemre méltó az a fölülnyomott sorozat, amelyik a szerb állami címert tünteti fel. Állítólag valamely szerb parancsnok rendelte el a kibocsátást. Forgalomba került Pancsova, Pétervárad, Temesvár, Titel, Újvidék és Zimony postahivatalaiban túlélő magyar hely-keletbélyegzőkkel. Ismert legkorábbi lebetűzése PANCSOVA 1919. FEBR. 15. N. 12.[5]

A pécsi postaigazgatóság forgalmi bélyegei már a Károlyi Mihály kormánya idejében, 1919. jan. 11-ig kifogytak. Mivel Budapestről a további ellátmányt nem kaphatta meg, az értékcikk raktárában lévő és a forgalomból már kivont bélyegek fölülnyomására, illetve magasabb értékre emelésére kért és kapott engedélyt Budapestről. A kérést teljesítő rendelet 1919. márc. 30-án kelt a 7155. számon megjelent a Magyar Tanácsköztársaság Posta és Távirda Rendeletek Tárában 1919. ápr. 30-án.[6]

„A pécsi posta- és távirdaigazgatóságnak megengedem, hogy „Dunántúli megszállás 1919“ fölülnyomással készletéből a 2 filléres frankójegyeket 105 fillér, az 5 és 15 filléres frankójegyeket 45 fillér és a 2 filléres portójegyeket 40 fillér értékűvé tegye, a 6, 50, 60, 70 és 80 filléres, turul nyomású, már használaton kívül helyezett frankójegyeket pedig, ugyancsak „Dunántúli megszállás 1919“ fölülnyomással teljes névértékben ismét használatba vehesse.“

A rendelet nem a Baranya felülnyomásra adott engedélyt, mint látható. Nem nagymértékű tarifaemelésre szólt és a turulos bélyegek újra forgalmazására adott lehetőséget. Solti Lajos, a pécsi igazgató nagyvonalúan kezelte a posta vezérigazgatóság tulajdonképpen megengedő rendeletét. Fölhasználni kívánta a rendelkezésére álló teljes bélyeg készletet, nehogy a megszálló szerbek eltulajdonítsák és SHS fölülnyomással lássák el. Másrészben a kommunisták által elfoglalt budapesti vezérigazgatóság által elfogadott "Dunántúli megszállás 1919" sem volt számára kívánatos, hiszen az elismerte volna az idegen megszállás létrejöttét. Ezért lett jó megoldás a Baranya fölülnyomás!

A budapesti vezérigazgatóság a megtörténtek után késve értesült a fejleményről és nem maradt más a számára, minthogy azt elfogadja. A június 7-én kelt 13.171. számú rendelet a hivatalos lapban 1919. jún. 14-én jelent meg.

„A folyó évi „P. és T. R. T.“ 28. számában megjelent 7155 számú rendeletem kapcsán értesítem a postahivatalokat, hogy a pécsi posta, távíró és távbeszélő igazgatóság az engedélyezett „Dunántúli megszállás 1919“ fölülnyomású postabélyegek helyett f. évi május hó 5-től kezdve az alább fölsorolt postabélyegeket változatlan eredeti értékben „Baranya 1919“ fölülnyomással hozta forgalomba: a 2, 3, 5, 6, 15, 35, 40 filléres arató, 6, 50, 60, 70 és 80 filléres turul, 10, 20, 25 filléres Károly király-fejes, 40 filléres Zita, 50, 75, 80 filléres és 1, 2. 3, 5 és 10 koronás parlamentes, a 10, 15 és 50 filléres hadisegélyes postabélyegeket és végül a 2, 10 és 20 filléres portójegyeket. Az 5 és 15 filléres, valamint a 2 filléres arató-postabélyegek egyrésze 45 fillérrel is fölülnyomatott.“

A szerb megszállók által felülnyomott magyar postabélyegek forgalmi adatai szerepelnek katalógusainkban. Ezek azonban valószínűleg csak hozzávetőlegesek. A temesvári I-II., a Bánát-Bácska mind *1920. márc. 15-ig*, a Baranya I-II. *1921. aug. 21-ig* lett volna forgalomban. Valamit csak mondani kellett. Alaposabb kutatások azonban pontosabb, részletesebb eredményre vezethetnek.

3. A SZLOVÉNIA SZÁMÁRA KIADOTT POSTABÉLYEGEK

A Michel Katalógus Jugoszlávia postabélyegeit három entitásból vezeti be. Bosznia, Horvátország és Szlovénia többnyire bosnyák és magyar bélyegek fölülnyomásával előállított postabélyegeivel kezdi az 1918-1920-as években. Külön tárgyalja Szerbia bélyeg kiadását 1866-tól kezdve 1919-ig bezárólag, de amelyet nekünk az előzőekhez kell csoportosítanunk, hogy az SHS Királyság, majd Jugoszlávia postabélyeg kiadása együtt legyen.[7]

Az SHS monogram legkorábban a Horvátország számára készített, fölülnyomott magyar bélyegeken jelenik meg. A területi elterjedés szerint nyugtról tekintve, kelet felé haladva Szlovénia bélyegei 1919-1920, az SHS bélyegek 1918-1919, a Szlavóniában, Szerénységben, Duna-Tisza közén, a Bánátban a Temes alsó folyásáig forgalomba került Szlovénia számára kiadott újrajzú bélyegek 1919-1920-ban jellemzőek.

A vázolt területi forgalomban feltűnő, hogy a szerbek által megszállt és Szerbiához északról csatlakozó, később Vajdaságnak nevezett Dél-Magyarországon nem a Szerb Királyság postabélyegeit vezették be, mondjuk az 1918-1919-ben forgalomba hozott állami címersort. Hanem a Szlovénia számára forgalomba hozott bélyegeket terítették. Ennek az eljárásnak több oka is lehetett.

A gyűjteményben lévő legkorábbi lebetűzés Szabadka 1920. máj. 18., ez valóban követni látszik[17] az 1920. márc. 15-ét. Említhető még Újvidék 1920. szeptember lebetűzése is. Mint kései felhasználás figyelemre méltó Madaras 1921. máj. 21.-i lebetűzése.

[17] Vö. a balodlai hasábbal: „A temesvári I-II., a Bánát-Bácska mind *1920. márc. 15-ig*,… lett volna forgalomban” A szerk.

A Szlovénia számára kiadott bélyegek magyar túlélő hely-keletbélyegzőkkel

1.MAGYA/RCSERNYE ? N.20. N.7. Torontál vm. zsombolyai járás. Mi 113.

Magyarcsernye

Megjegyzés: A bélyeg 1920. máj. 15-i kiadás. Jelenleg Szerbia.

2.MADARAS 1921 MÁJ 21. Mi 106.

Madaras

Megjegyzés: 1904-ig Bácsmadaras.

Jelenleg Magyarország.

3.POZEGA? NOV. 3. N. Mi 103.

Požega

Megjegyzés: Eszéktől nyugatra a Dráva-Száva közén.

Jelenleg Horvátország.

4.SZABA/DKA 1920. MÁJ. 18. N. 9 Mi 100.

Szabadka

Megjegyzés: Jelenleg Szerbia.

5.SZLAT/INA 920. ? Mi 105. Krassó-Szörény vm. teregovai járás, Temesszlatina.

Szlatina

Megjegyzés: Jelenleg Románia.

6.TEMES/SZECSÁNY ? Temes vm. vingai járás. Mi 103.

Temesszécsány

Megjegyzés: Jelenleg Románia.

7.UJVIDÉ/K 920. SEP/T. ? Mi 103, 120.

Ujvidék

8.VUK/OVÁR ? Mi 104. A Szerémségben a Duna jobbpartján.

Vukovár

Megjegyzés: 1991-1996-ig a Krajnai Szerb Köztársaság része volt.

Jelenleg Horvátország.

9. DARUVÁR 920. MÁJ. 3. Mi 107. és 109. Pozsega vm.

Daruvár

Megjegyzés: Küldve Graz-Waltendorfba. DUNAFILA 33. Auktion 28. Febr. 2016. 40. tétel.

Jelenleg Horvátország.

10-11.BÁTASZÉK 920. JAN. 20 és 29. Tolna vm. Mi 103, 107, 109, 109. Küldve Pécsre. Magyarország. Darabanth 3. 2006. jún. 3. 1650-1651. tétel.

Bátaszék

Gyűjteményünkhöz még hozzászámíthatunk kilenc lebetűzést, amelynek helységneve lemaradt a bélyegről. Ha szükséges, ezek is szolgálnak némi adatokkal. Csak a helységnévvel kinyomott példányokat tekintve az alábbi bélyegek voltak forgalomban: Mi 100, 103, 104, 105, 106, 107, 109, 113. A postahely nélkülieket tekintve: Mi 101, 102, 107, 109, 115, 120. A két sor adat - az apró gyűjtemény ellenére is - méltán reprezentálja, hogy a Szlovénia számára kiadott bélyegek nem véletlenszerűen kerültek Dél-Magyarországra, hanem ellátmányként érkeztek. Ezzel a dolgozattal új szemhatárt nyitottunk a megszállási témakörben, amelyik több meglepetést is okozhat.

Az SHS Királyság egész területére érvényes legelső postabélyeg 1921. jan. 16-án jelent meg. /Mi 145/. Ezzel új fejezet kezdődött a délszláv népek postatörténetében. Az első SHS bélyegek megtervezése, előállítása és forgalomba hozatala Horvátországban ment végbe. A postai felhasználáshoz postaminiszteri rendelet /42849 1920. XII. 15-től/, a közös forgalmi kiadáshoz I. Péter Karagyorgyevics király /1905-1921/ és Sándor

/1914-1921/ régens engedélye volt szükséges. Mindketten láthatók az első bélyegein a Szerb-Horvát-Szlovén Királyságnak, amelyik 1929-től Jugoszláv Királyság néven egzisztált tovább.[8]

A felvetett és vázolt téma, jelenség jelenleg Szlovénia, Horvátország, Magyarország, Szerbia és Románia postatörténetét érinti. Nem tekintve most a francia katonaság beleavatkozását a magyar postatörténetbe.

Horváth Lajos, az Országgyűlés Hivatala
ny. szakfőtanácsosa
Gervay Mihály díjas és érmes
a FEPA MEDAL FOR EXCEPTIONAL
PHILATELIC STUDY AND RESEARCH
díj második helyezettje 2015-ben

Jegyzetek

1. Surányi László: A temesvári helyi kiadások 1919. Philatelica 83/1. 1-14.
2. Magyarország hadtörténete 2. Főszerk.: Liptai Ervin. Bp., 1985. 198, 202 és 218 térkép. Cserni György: A temesvári bélyegkiadások hovatartozása és bérmentesítései 1919-1920. Bélyegvilág - filatéliai szemle 2007/4. 6-9. Cserni György: Francia megszállás Aradon - "Francia megszállás felülnyomat" /I-II. rész/ Bélyegvilág - filatéliai szemle 2011/8-9. 24-25 és 26-27.
3. Dr. Kelemen Béla: Adatok a szegedi ellenforradalom és a szegedi kormány történetéhez. Szeged, 1923. 37, 215, 217 és 220.
4. Slobodan Bajić: Marke izdate u Temišvaru u vreme srpske uprave 1919. /Bélyegkiadás 1919-ben Temesváron a szerb közigazgatás idején./ Beograd, 1998.
5. Jászai Emánuel János: A magyar bélyegek katalógusa. Bp. 1927. 155-156. és Dr. Bodor Mihály gyűjteményének darabjai.
6. Jászai i. m. 141-145.
7. Michel Südeurópa 2001/2002. 809-814. 1256-1257.
8. A horvát bélyegkatalógus 2007. évi kötetének előszavából. Fordította Dr. Bodor Mihály.

Térképek

1. A temesvári postaigazgatás területe. - Surányi i. m. 2.
2.
3. A szerb, francia és román csapatok előnyomulása 1918. november 1919 márciusig. Magyarország, hadtörténete 2. 197.
4. Az ellenséges hadseregek helyzete 1919. április 16-án 218.
5. A szerb-román kisháború a Bánátban 1919-ben. A magyar bélyegek kézikönyve Bp., 1968. 524.
6. A Szlovénia számára kiadott bélyegek a forgalomban 1920-1921-ben. Tervezte HL

ENESEI PROVIZÓRIKUS BÉLYEGZŐ

DR. NEMES SZILÁRD − KÁLLAI LÁSZLÓ

A magyar posta sok évtizedes története során számtalan érdekes, szükségleti ideiglenes provizórikus megoldást tartalmaz.

Ez különösen igaz a bélyegzéseket tekintettében. Az idők során több ezer bélyegző volt használatban. A kezdetekben a postahivatalok, postamesterek meglehetősen nagy szabadságot élveztek a bélyegző kialakításában és elkészítésében. E kissé kaotikus állapot hamar megváltozott és a bélyegző alakját, szövegi és grafikai tartalmát, illetve használati módját központilag szabályoztak.

A szükség azonban törvényt bont és a szakirodalom több provizórikus megoldást is felsorol.

Egy kiváló példa erre az „Endréd" bélyegzés (1). E „nem létező" postahivatal bélyegzője csupán rövid idegig volt használatban, míg a Kőröshegyi postahivatal 5 km Endrédtől megnyitották. Az Endrédi provizórikus bélyegző talán a magyar markofilia egyik legritkább darabja.

Az itt bemutatott bélyegzés is valószínűleg egy ilyen szükségmegoldás eredménye. A bélyegzőt 1906. szeptember 4-én használták érkeztetési bélyegzőként egy 2 filléres hírlapbélyegen (1904 IV vízjel). Enese községben 1892. január 29-től 1911. április 17-ig volt E 3.20[18] (F1 y_2 és y_3[19]) típusú bélyegző használatban.

1. ábra – Az enesei postahivatalban használt érkezési bélyegző lenyomata hírlapbélyegen

Az általánosan elfogadott elv szerint, azok a bélyegzők alkotnak egy típuscsoportot, amelynek helynevét azonos fajtájú betűkkel véstek illetve a véset többi része azonos. A jelen bélyegzés megfelel az E 3.20 (F1y_3) típus leírásának. A helységnév betű-

[18] Gudlin Tamás rendszerezése alapján (2)
[19] Az MBM rendszerezése alapján (3)

típusát, az évet és napot jelző betéteket tekintve. Azonban a megszokott három karakterből álló hónapot jelzésére szolgáló betűbetét ki lett cserélve számbetétre. Ezt támasztja alá az is, hogy a hónapot jelölő szám betűtípusa más, mint az évet és napot jelölő számok betűtípusa. Egy összehasonlító vizsgálat arra utal, hogy egy napot jelző számbetét volt idegenesen használva. Az évszázadot és hónapot jelző 9 számjegyek lényegesen különböznek (2. ábra). Az évszázadot jelző 9-es magasabb és keskenyebb, mint a szeptember hónapot jelölő számjegy.

2. ábra. Az évszázadot és hónapot jelző 9-es számjegyek az 1. ábrán bemutatott bélyegzésen.

Ez összhangban van más E 3.20 (F1y3) bélyegzésekkel (3 ábra).

3 ábra. E 3.20 (F1y3) bélyegzések. A négy bélyegzésen látható évszázadot jelző 9-es számjegy összhangban van a 1. ábrán bemutatott bélyegzés évszázadot jelző 9-es számjegyével. A napot jelző 9-es számjegyek viszont megegyeznek a 1. ábrán bemutatott bélyegzés hónap betétjében szereplő betűk képével.

Az F típusú bélyegzők a legnépesebb típuscsoportot képezik. Így, eltérések a szokványtól várhatók. A Magyar Bélyegek Monográfiája VI. kötete (3) jelzi, hogy szórványosan, de előfordult, hogy az évszámot egy számjeggyel jelölték. Ennek valószínű oka a betétszámok elvesztése vagy sérülése lehetet. A hiányzó, vagy sérült betétszámok a lehető leghamarabb ki lettek cserélve. A jelen bélyegzésen, nem az évszám az eltérő, hanem hogy a hónap betűbetétje lett kicserélve számbetétre. E provizórikus megoldás bizonyára egy pár napig, legtovább talán 1906. októberig volt használatban.

Természetesen a hamisítás ténye sem teljesen kizárható, bélyegzések és akár teljes filatéliai objektumok hamisítása is ismert (4, 5).

Irodalom

1. Vendel József. Az Endrédi provizórium. Egy nem létező postahivatal bélyegzője. Philatelica 2012 (1): 28-33.
2. Gudlin Tamás. Magyarország klasszikus postabélyegzői: helyhez kötött postahivatalok főbélyegzői. 2004
3. Kostyán Ákos. A magyar postaigazgatás bélyegzői (1867-1967). Magyar Bélyegek Monográfiája VI kötet.
4. Surányi László. Hamisított bélyegzések klasszikus bélyegeken. Philatelica 1980 (2): 16-21
5. Cornides Sándor. Modern bélyegzéshamisítványok. Philatelica 1989 (1): 36-39.

Nemzetközi filatéliai szimpózium Sopronban

Az eredetileg 2017 őszére tervezett nemzetközi szimpóziumunkat (a szervezésben résztvevő osztrák partnereink zsúfolt őszi programjaival való ütközések miatt) végül is tavasz végén, május 5-7 között hirdettük meg.

A soproni helyszín csodaszép természeti környezetben, a Lövérekben lesz, a Soproni Egyetem Erdőmérnöki Kara látogató-központjában.

A szimpózium apropója és az előadások témája az 1867-es első önálló magyar postabélyeg kibocsátásának 150. évfordulója.

E kiadás legnagyobb és legkeresettebb ritkasága, a „piros 3 krajcáros" jelenik meg a Mafitt idei tagdíjbélyegén is − érdemes hát mielőbb befizetnie annak, aki ezt eddig még nem tette volna meg. ☺

Az előadóterem mérete és szinkrontolmácsolás biztosíthatósága miatt az előadásokon való részvételhez előzetes bejelentkezés volt szükséges, miről tagjainkat január folyamán elsősorban elektronikus úton, ha másként nem lehetett postai levélben értesítettük.

A rendezvény e meghívóban is meghirdetett háromnapos programja:

május 5. péntek: érkezés délután

18h-21h: Találkozó a Hotel Lövér étteremben: köszöntő, cserebere, vásárlási lehetőség és ismerkedő vacsora

május 6. szombat, 9:30-16:30:

Szimpóziumi előadások német/magyar szinkrontolmácsolással a Soproni Egyetem „Ligneum" konferenciaközpontjában Cím: Bajcsy Zsilinszky út 4.

A kísérők számára napközben városnéző programot szervezünk.

19:00-21:00 A Mafitt díszvacsorája a Hotel Lövér étteremben.

május 7. vasárnap:

9:30-11h Mafitt évi rendes és egyben ünnepi közgyűlése

* * *

A szimpózium előadásai a Magyar Posta első bélyegkibocsátásának 150. évfordulója alkalmából ezen időszak filatéliai vonatkozásait és történelmi hátterét fogják megvilágítani:

9.30 Dr. habil. Borsodi Csaba: Az új kormányzati rendszer és a szakigazgatás kiépítése 1867 után

10.15 Dr. Helmut Kobelbauer: Ausztria társadalmi és katonai történelme 1849 és 1867 között

11.30 Dr. Homonnay Géza: A magyar 1867-es bélyegkiadás postatörténete

12.25 Dipl. Ing. Wolfgang König: Az 1867-es kiadás használata Ausztriában és Magyarországon – összehasonlítás

15.00 Szücs Károly: Az első magyar postabélyegkiadáshoz kapcsolódó pénzügyi bélyegek

15.45 Ing. Werner Schindler: Osztrák Levante – történeteket mesélő levelek

16.30 A szimpózium értékelése és lezárása

* * *

Kamara-kiállításon az e témák nemzetközi kiállításokon legsikeresebb magyar gyűjteményeiből vett válogatásban az első magyar posta- és illetékbélyeg kiadásokat mutatjuk be, köztük e kiadások legnagyobb ritkaságait is.

Pályázat „150 éves az önálló magyar postaigazgatás és a magyar bélyeg 1867 – 2017” címmel

Abból az alkalomból, hogy 2017-ben lesz 150 éves az önálló magyar postaigazgatás és a magyar bélyeg, az Internetes Bélyeggyűjtő Klub egyesület (IBK) kezdeményezéséhez csatlakozott a Bélyegmúzeum, a Magyar Posta Zrt, a Magyar Filatéliai Tudományos Társaság (Mafitt), a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége (MABÉOSZ) és közös pályázati felhívást tettek közzé. Ennek eredményét egy közös bíráló bizottság bírálja el, ami a Bélyegmúzeumban idén nyáron egy ünnepi megemlékezésen lesz kihirdetve.

A jelentkezési lap február 28-ig kitölthető volt az interneten, illetve elküldhető volt e-mailben vagy postán is. A pályázat tárgya a következő kategóriák egyike lehet:

1) Kiállítás: „150 éves a magyar bélyeg” vagy „150 éves az önálló magyar postaigazgatás” témakörben bélyegeket, postai küldeményeket, postatörténetet feldolgozó kiállítási anyag elkészítése.

2) Tanulmány: A témában végzett filatéliai és postatörténeti kutatások eredményeinek tanulmány formájában történő összefoglalása.

3) Film: „150 éve Magyar (a) Posta” címmel a témához kapcsolódó amatőr filmek készítése.

4) Történeti kutatás: „Szépanyám levelei” címmel önálló kutatás eredményeként feltárt, levelekből, egyéb postai küldeményekből kirajzolódó személyes sorsok, családtörténetek rögzítése bármely formában (kiállítás, tanulmány, novella, film, animáció, fotó, képregény, stb.

Emlékezés Láng István professzorra

Szomorúan értesítjük tagjainkat, hogy életének 85. évében, hosszantartó és súlyos betegség következtében, 2017. december 17-én eltávozott közülünk dr. Láng István professzor, a Mafitt első és tiszteleti elnöke.

Egyetemi tanulmányait az Ivanovói Mezőgazdasági Egyetemen végezte 1950–1955 között. Tudományos kutató a Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézetben 1955–1963 között. A Magyar Tudományos Akadémia titkárságán dolgozott 1963–1993 között előbb, mint tudományos titkár, majd főtitkárhelyettes, végül főtitkár. 1993-tól elnöki tanácsadó és egyben kutatóprofesszor is volt.

A bélyeggyűjtéssel iskolás korában ismerkedett meg. Több évtizedes kihagyás után 1975-től foglalkozik intenzíven a motívumok gyűjtésével: madarak, halak, űrkutatás és Nobel-díjasok bélyegeken. Az utóbbi témában nemzetközi szakértőként tartották számon. 1988-ban a Svéd Tudományos Akadémia megalapításának 250. évfordulóján meghívott előadóként "Nobel-díjasok a világ bélyegein" címmel tartott előadást Stockholmban. Tematikus bélyegbemutatót szervezett 1999-ben a Budapesten rendezett Tudomány Világkonferenciáján a Nobel-díjasokról.

Akadémiai működése kapcsán elévülhetetlen érdemeket szerzett a Mafitt létrehozásában, valamint hosszú ideig vállalt és kitűnően végzett elnöki munkája során társaságunk működésének, és nemzetközi kapcsolatrendszerének kialakításában egyaránt.

A Mafitt 2014-es „Gyűjteményeink Gyöngyszemei” szalonra küldött kiállítási lapja, melyet ma már búcsúüzenetének is tekinthetünk, a tiszteletről és szeretetről szól, és ma is látható társaságunk honlapján: http://www.mafitt.hu/kepek/bemutatok/szalon4/67.pdf

Professzor urat az MTA saját halottjaként temette a Fiumei Sírkertben, ahol többek közt a Mafitt nevében is koszorúval búcsúztunk tőle.

Az 1971-ben indított lap félévente jelenik meg, az 1991-ben kezdődött, húsz év szünet után 2011-től a Mafitt tagdíjfizető tagjai számára szükséges mennyiségben magyar, és párhuzamosan angol nyelven is (e nyelvi mutáció 50 alatti példányszámban.)

Újságunk teljes tartalma és digitális lemezmelléklete a Mafitt honlapjáról letölthető.

www.mafitt.hu

The numbers of this journal are given on our website.
With our authors' permission the contents are listed there.

XXVIII. évfolyam

ISSN 0324–4806

Magyar Filatéliai Tudományos Társaság
Hungarian Society for Philatelic Researches

H-1074 Budapest, Harsfa u. 47. e-mail: info@mafitt.hu

Ára: 1.800 Ft

A Philatelica díjai − Awards of Philatelica

2013.
LS

2014.
LS

2015.
LS

A Mafitt nevének angol fordítását ebben az időszakban helyesbítettük
During this period Mafitt's name in English was changed

A Philatelica nyomdai kivitelezéséhez a **Gervay Mihály Magyar Postatörténeti Alapítvány** nyújt támogatást-